

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารรายการโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก เป็นการศึกษาในแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เข้าใจถึง โครงสร้างและระบบงานการบริหารรายการ และกลยุทธ์การบริหารรายการ ของโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก โดยศึกษากรณีบริษัท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (ไอบีซี) ซึ่งเป็นองค์กรที่ผู้วิจัยในฐานะพนักงานทางด้านรายการปฏิบัติงานอยู่

แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึก และเป็นจริงผู้วิจัยจึงเลือกวิธีเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการเก็บข้อมูลจากเอกสาร รวมทั้งการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยไม่เปิดเผยว่ากำลังอยู่ในฐานะนักวิจัย เนื่องจากบรรยากาศในองค์กรมีการระวังตัวสูง หากผู้วิจัยเปิดเผยในการทำวิจัย จะไม่ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูล ดังนั้นจึงเลือกทำการวิจัยแบบไม่เปิดเผยตัว เพื่อไม่ให้แหล่งข้อมูลเกิดความรู้สึกไม่วางใจ และอาจส่งผลให้บิดเบือนหรือปกปิดข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. แหล่งข้อมูลจากการเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง

เนื่องจากผู้วิจัยได้เริ่มเข้าทำงานในไอบีซีมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2533 โดยเข้าเป็นพนักงานประสานงานช่องไอบีซี 3 นับได้ว่าเป็นพนักงานรุ่นแรก ๆ ของไอบีซีคนหนึ่ง ต่อมาได้รับการปรับตำแหน่งให้เป็นพนักงานวางแผนรายการของช่องไอบีซี 3 ในปีพุทธศักราช 2534 และต่อมาในปีพุทธศักราช 2537 ได้รับการเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้จัดการแผนกวางแผนรายการ มีหน้าที่วางแผนในการใช้รายการและวางแผนรายการของช่องไอบีซี 2 ช่องไอบีซี 3 ช่องไอบีซี 6 และช่องไอบีซี 7 จึงนับได้ว่ามีส่วนร่วมในการบริหารรายการของไอบีซีด้วยการปฏิบัติงานโดยตรง

2. แหล่งข้อมูลจากบุคคลโดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญภายในบริษัท โดยผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ให้มีความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับหนึ่ง จึงสามารถทำการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการขึ้นมาได้ บุคคลเหล่านี้ประกอบด้วย

นายชาญชัย เทียนงาม ผู้จัดการฝ่ายจัดหารายการ เป็นผู้รับผิดชอบในด้านการจัดหา และการจัดวางแผนรายการของช่องไอบีซี 2 ช่องไอบีซี 3 ช่องไอบีซี 5 ช่องไอบีซี 6 และช่องไอบีซี 7 รวมทั้งเป็นพนักงานรุ่นบุกเบิกของไอบีซี ทำให้รู้เรื่องราวความเป็นไป และระบบการทำงานด้านรายการของไอบีซีเป็นอย่างดี

นายอาทิตย์ พรหมประสิทธิ์ ผู้จัดการแผนกจัดหารายการ เป็นผู้รับผิดชอบในการติดต่อ จัดหาและคัดเลือกรายการที่ใช้ทางช่องไอบีซี 2 ช่องไอบีซี 3 ช่องไอบีซี 6 และช่องไอบีซี 7

นายสุจิตร์ โสจรศรีโสภณ ผู้จัดการฝ่ายผลิตรายการ เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตรายการของ ไอบีซี และเป็นพนักงานรุ่นแรก ๆ ของ ไอบีซี

นายสาโรจน์ ชุตเทเรืองเดช ผู้จัดการแผนกช่องไอบีซี 4 เป็นพนักงานรุ่นบุกเบิกของ ไอบีซี และมีหน้าที่ควบคุมการออกอากาศของช่อง ไอบีซี 4

นางสาว ศศิพรพรรณ แก้วกาญจน์ ผู้จัดการฝ่ายรายการบันเทิง เป็นผู้รับผิดชอบการควบคุมการออกอากาศแผนกช่องไอบีซี 2 ช่องไอบีซี 3 ช่องไอบีซี 6 และช่องไอบีซี 7

การเก็บข้อมูลจากบุคคลเหล่านี้ ดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปแล้วแต่โอกาสที่เหมาะสม เช่น ขณะประชุม ขณะทำงาน หรือขณะพักผ่อนนอกเวลา งาน การสอบถามจะไม่เริ่มตรงประเด็น หากจะพูดคุยในเรื่องทั่ว ๆ ไป และหาจังหวะในการกลับเข้าไปสู่ประเด็นคำถาม โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ทันรู้ตัว ทั้งนี้เป็นไปทั้งการพูดคุยโดยตรง และการพูดคุยทางโทรศัพท์ เมื่อได้ข้อมูลจากบุคคลเหล่านี้ ผู้วิจัยจะมานั่งทบทวนรวมไว้เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3. แหล่งข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

เนื่องจากโดยตำแหน่งหน้าที่ ผู้วิจัยเป็นพนักงานผู้หนึ่งที่ทำงานทางด้านรายการ ฝ่ายจัดหารายการ ซึ่งเป็นฝ่ายที่รับผิดชอบดูแลการจัดหา และจัดวางผังรายการของช่อง ไอบีซี 2 ช่องไอบีซี 3 ช่องไอบีซี 6 ช่องไอบีซี 7 ทำให้มีโอกาสสังเกตการทำงานแบบมีส่วนร่วม สามารถเห็นข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านรายการทั้งหมดภายในฝ่ายจัดหารายการ

ในขณะเดียวกัน การทำงานที่แบ่งโครงสร้างเป็นฝ่ายออกจากกันตามลักษณะงาน ทำให้ไม่มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในการทำงานของฝ่ายข่าวและกีฬา ดังนั้นจึงใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเข้ามาเป็นอีกวิธีในการหาข้อมูล

4. แหล่งข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่

4.1 สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ ที่มีบทความและข่าวสาร ที่ถ่ายทอดคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารระดับสูง ของกลุ่มบริษัทที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านการบริหารรายการ ได้แก่ คู่แข่งฐานเศรษฐกิจ มติชน โลกกีฬา ผู้จัดการสุดสัปดาห์ กรุงเทพธุรกิจ Nation Bangkok Post

4.2 หนังสือ Spectrum : IBC Cable Guide ตั้งแต่เดือนกันยายน 2532-เดือนเมษายน 2538 ซึ่งเป็นหนังสือที่ไอบีซีจัดขึ้นเพื่อแสดงรายการที่ออกอากาศในเดือนนั้น ๆ

4.3 รายงานประจำปีของบริษัทฯ ในช่วงปี 2434-2537

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารรายการโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก" ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์โครงสร้างและระบบงานการบริหารรายการ โดยอาศัยข้อมูลจากการปฏิบัติงาน ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลจากบุคคล
2. การวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารรายการ ทั้งนี้โดยอาศัยข้อมูลจากการปฏิบัติงาน ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาในเรื่องนี้ นำเสนอโดยการเขียนบรรยาย ตารางสรุปข้อมูลและแผนภูมิต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างและระบบงานการบริหารรายการ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารรายการ และได้สรุปผลของการศึกษา ข้อเสนอแนะเพื่อเป็น

ประโยชน์ต่อการปรับปรุงงาน ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้วิจัยได้นำระเบียบวิธีวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาใช้ในการศึกษาพบว่า เป็นการวิจัยที่ไม่ราบรื่นเท่าใดนัก เนื่องจากการไม่เปิดเผยตัว ทำให้จำเป็นต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้สามารถซักถามถึงประเด็นปัญหาที่ต้องการ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญตอบโดยไม่รู้สึกระแวง อย่างไรก็ตาม เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาจากการปฏิบัติงานโดยตรง การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และจากข้อมูลเอกสาร ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามที่ต้องการ